

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus sacerdotalis d' sacrame[n]tis: deq[ue] diuinis
officiis: et eoru[m] administrat[i]o[n]ibus**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 1512

VD16 N 1517

De mo[do] dicendi horas canonicas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30634

horis canonicas

cessitate/nō possum⁹ expectare vt sicq⁹. vt notat Jo. an. de cel. mis.
finiat dies:expectam⁹ saltē q̄ ho c. i. Monachi aut̄ orabūt fīm rū/
re diurnales finiant̄; hore s. que bricā sui ordinis. vt ibidē dī. Itē q̄
in die sunt celebrāde:q̄q̄ vltima ē rit: vbi hore canonicas sunt dicen/
officiū vespertinū. Completorū de: R̄ndeō in cathedralib⁹ ecclījs
em̄ qd̄ sequit̄z depurat̄ huic diei dicēde sunt:imo etiā in parochia
qsi cōples ipam:non tñ decantat̄ libo ecclījs si fieri pōt 2grue.uxta
i bac die/s; post finē ipi⁹ in princi/
pio sequent̄z dici:qr fīm cōputati/
onē canonica a vespertino tpe inci/
pit seqns dics. Ar. lxxv. dist. qd̄ a
pīb⁹. Et iō statutū ē q̄ in qd̄ra/
gesima vespe post missā nonalem
statim celebrant̄ sine int̄uallo: qd̄
nō fit in alijs ieiunijz/q̄ nō cū tā/
ta districtiōe fūant̄. Hec Arch.

De mō dicēdi horas canonicas

Dilequen

c̄ ter q̄rit̄ de mō dicēdi ho
ras canonicas. Est aut̄
mod⁹ dicēdi horas fīm modūm z
formā z dispositionē ecclīe cathe/
drāl/ si i ea habeat spēal rubrica:
aliogn̄ recurrit ad metropolitanā
ecclīam:cui⁹ rubrica ab oīb⁹ ē fūā
da. vt dī in 2cilio toletano. xij. di.
d̄ his. q̄ dīciēte recurrat ad roma
ne ecclīe 2suetudinē. Hoc ē 2 ml/
tos romipetas: q̄ i patrījs nr̄is vo
lūt dicere horas canōicas fz; mo/
dū romane curie:cū tñ bēant spe
cialē modūm z formā z rubricā i co
rū cathedralib⁹ aut metropolita/
nis ecclījs. Et hi icidūt in penā di
cti 2cilijs. s. suspēsiōis a cōione per
sex mēses. Nā l̄ ecclīa romana sc/
quenda ē i sacris:nō tñ i diuis of

dicēde sunt:imo etiā in parochia
libo ecclījs si fieri pōt 2grue.uxta
illud: In ecclījs bñdicite deo dño.
Ulc̄t̄n̄ qr curati in parochialib⁹
debēt occupari confessionib⁹ z p/
curatione sacramētoz tā circa sa/
nos q̄z ifirmos:iō sufficit eis ora/
re p̄uate in ecclījs vel in domib⁹/
dū tñ in loco honesto sitz q̄cto: n̄
sic qdā discholi 2sueuerūt horas
dicendo pellere scrophas vel vac/
cas ad pascua: z in pellendo rum/
pere vba horaz p clamores z mi/
nationes scrophaz vel vaccaruz.
Quidam etiā in lecto iacētes apo/
diati: z qd̄ deteri⁹ ē dicere iacētes
supini in dorso posito libro viati/
co sup̄ pectus murmurat horas.
Alij dī de domo in domū discur/
rētes p villam vel opī. iūm claimi/
tant in plateis sonorose/ vt more
phariseoz orare vidcāt. Alij dī
an̄ fores ecclīe stantes aut in cemī/
terijs circūeutes salutantes perso/
nas ad ecclīas descendētes. vñ fit
aliquñ vt dīcat:dñs vobiscū. z rū/
deat/bonū mane dñia gratiosa. q̄
potius errare q̄z orare dicendi s̄.
Nam hore cū magna reuerentia
etiam attentione dicende sunt.
Que autem reuerentia est in tali/
bus loci cum tantis strepitibus?
De quib⁹ dicit Isid. de sum. bo.
Quid prodest strepitus labioruz

Dij

De dicendis

Vbi est cor mutū? Hic em̄ vor si/ os mūdat r̄ i se sordidaſ. Pro isto
ne modulatiōe fit vor porcoꝝ; sic igit̄ fac qd ſepſit i cle. Joā.an. si
oꝝ ſine deuotē eſt vor bou. Et dñm.in glo.maꝝ. vbi qrit:an oꝝ o
qd deteriꝝ ē:nōnuli inſ iſta ſordi/ nes maloꝝ. pſint biſꝝ qb̄ orant?
dar abhorredaꝝ abomināda oga Et dī q ſic. niſ ſcienꝝ malū elige/
vbi etiā cū cane loq verent/cū do rēt. Ad h̄ etiā facit qd ſcribit Ar/ .
in oꝝone loquunt̄. Lerte mentior chi.ij. q. vii. in ḡuoribꝝ. Faꝝ etiā
ſi nō audiui qndam pſbyter voce ad h̄ expſſe glo.xlix.di.c.j. vbi dī:
alta vſpas dicere b. &gi. ſedendo q ſi ex certa ſcia mal⁹ eligit a po/ .
in cloaca ⁊ purgādo aluū. qd ne/ pulo ⁊ ſit conformis coꝝ moribꝝ/
fas qntū pudoris habeat ⁊ culpe nocet ſubd t̄: al's ſpūſſctūſ eq̄ p
attēdere pt vniſqſqſ ſepſar⁹. Jo malum ſic p bonū ogaꝝ remiſſio/
corrigat̄ taꝝ incepta corruptela/ne nē pctōꝝ. vt.j.q.j. ſi fuerit. arg.ad
de⁹ vii placari debunt acr⁹ puoce b. vi. q.j. ex merito. viii. q.j. auda/
tur. Ucxt̄ qd dictū ē de attētio cter. vñ illud dictū Greg. in paſto
ne interpretationē recipit mitiorez. rali q dī: Cū iſ q displicet ad int̄/
Quia dī Tho.ij.ij. q.j. q ſi in oꝝ cedēdū mittit̄ irati anim⁹ ad dce
nibꝝ p̄uat̄ debeat cē magna du/ riora puocat̄. xlri. di.c.j. ſic intelli
tio ⁊ attētio orant̄: qn̄ em̄ ſentit̄ ge fm Arch. ad deteriora p̄uocat̄
abeffe deuotio dimittēda ē: Non l.3 cum q mittit̄: non ſi q mit
tū ſic ē in horis canoniceſ in qbus tit̄ niſ ſcienꝝ mittat̄ indign⁹. Et
non reqrit̄ deuotio ex neſtitute de ſic h̄ videt̄ intelligere Hug. Lau
biti vel p̄cepti ecclastici ſed ex cō re. ⁊ Joā. marie qn̄ ſcienꝝ ordiat̄
filio. vñ ſiue ſit deuot⁹ ſiue nō ni/ indignus: aut p̄nitat̄ ad ordies vñ
bilomin⁹ ſunt bore dicēde a pſby bñficiū. His em̄ modis aliquis
ter̄: alioqñ expectādo deuotōꝝ q̄ mittit̄ ad inſcedendū p populo.
non ē in p̄tā nřa raro oramus. Item qrit̄:an bore canonice legē/
Intētio tñ oīno reqrit̄ vel actual̄ de ſūt alta voce vt ab alijs audiā/
vel habitual̄: vt vīc̄ itendat deu/ tur ⁊ vel potius ſubmissa vt a ſolo
orare p ſalutē p̄pha ⁊ aliꝝ. Et per deo audiant̄ Rñdeo fm Jo.an.
h̄ p̄t̄ etiā q ſacerdos orās in pctō in dicta glo.maꝝ. q ſi de⁹ agſcat̄
mortali/q̄ ſuis fruſtrat̄ deuotōeſ cordis deuotionē: non tñ fruſtra
grā dei: tñ ip̄e horas dicere tenet̄. vor a diuigit̄. vñ dieūt theologi q
q ſi nō exaudiſꝝ ſe: tñ exq̄ orat in oꝝ oꝝ ſit p miſtros ecclie. i. pſbyte/
pſona tot⁹ ecclie p alijs exauditur ros: qlis ē in horis canoniceſ: ido
Uñ i h̄ cāu compaſ faci accēſe q ſit vocalit̄ ⁊ exprefſe: qz talis orat
ſcipam ſumit ⁊ alijs lucet: et cā in persona totius ecclie ac populi.
nali qd alijs aquā inſluſt i ſe p̄i vnde ut populo innotescat q̄ pro
trecſit, et cineri ſeu lixiuio qd ali/ eo orat ſacerdos/ merito ſit expſſe

DOXIS CANONICIS

et vocalis o. o. tñ nō ē sic de illa q̄ tur p aliquā institutionem autem
p̄nuate fit p alio. De n̄citate adiun tica ecclie vniuersalis: nec p sacraꝝ
giſ tñ vor pme ad excitandū intē sc̄pturā: ḡ sunt in bñ placito. Qui
rōre deuotionē. Abis em̄ et signis bus rūdencū ē q̄ multa sūt i ec/
nosmetipos inter̄ excitamus ad clesia dci q̄ nō sunt d̄ institutōe ec/
sc̄m desiderium augendū: vt clesie vel pcepto sc̄pture/sz ex solo
dic̄ brūs Aug⁹. ad Probā. q̄ fuit p̄suetudis vslu antiq̄: q̄ p̄mitti
vrox adarisi p̄cōsul. vt dt Iſi. li. v nillo mō debēt sine piculo salut̄:
viroꝝ illustriū. Sc̄do ad redditū/ vt signatio crucis q̄ fidelis signan
onē debiti: vt. s. fuiat deo or̄s bz tur: k̄ba plixa o: onis sup panē et
se totū in corde et corpe. de p̄sc. di. sup calice/benedictio fonti/trinav̄
v. nunqđ. Tertio ex qđā redūdā/ ctio olei olloꝝ q̄s baptizam⁹: que
tia ab aia in corp⁹ ex vebemēti af oia vt dt Aug. iij. di. ecclasticar̄
fectiōe. Un̄ ps. xv. L cratū est cor obſuata sūt reuerentia p̄ib⁹ mal
meū et exultauit ligua mea et. Et gis silentio q̄s publicata sc̄ptio. vt
tūc q̄rit: an acolythi tenent dicere dic̄ Paul⁹ de leazaris. Et t̄p̄ha/
septē psalmos? Rūdet fm Pau/ nus p̄uiciale gētin⁹. i cle. q̄i d̄ ce
lū aluor ratisponen̄. ep̄m i tracta le. mis. dic̄ q̄ vbi ē p̄suetudo q̄ p̄
tu suo de heresi/q̄ sic. Lui⁹ rō p̄ci latir maiores ecclias dicūt horas
pue inf ceteras ē: q̄r̄ exq̄ dicūt cle btē k̄gis/ol mitteat̄ cas peccant
rici a cleris qđ ē sors: q̄r̄ in sorte mortalit̄: nisi subsit causa rōnabil̄.
et in prem dñi sunt vocati: rōnabi An aut̄ iste hore debēt dici in fe/
le videt̄ vt dicāt aliqd rōne sui of stis btē k̄gis; exq̄ tunc totū offici
ficij. Hoc tñ dependet ad cōsuetu um ē d̄ htā k̄gine: Dicendū est φ
dūne/ an singul' dieb⁹/ an tñ festi/ ibi recurrendū ē ad consuetudinē
uis dicere d̄cheant̄: Est tñ conso/ caibedralis ecclie. Nā in q̄busdaz
nū rōnt̄: q̄ q̄ nō studēt in scholis ecclisij dicunt̄ non obstante offi
aut studijs: vt singulis dieb⁹ crēt̄ cōsiderat̄: in c̄l uſcāz non,
septē psalmos. iuxta illud Ambro Et sic stat̄ p̄suetudini ecclie carbe
sij: q̄r̄ sp̄ pecco /debcō sp̄ b̄c̄ medi dralis: q̄ c̄k̄m̄ oīni inferiorū: a q̄
cīnā. d̄ p̄se. di. iij. in fi. Itē q̄rit̄: an non lic̄ discedere. xij. d̄s non lic̄.
sacerdos tenet ad horas btē k̄gis Itē q̄rit̄: an om̄nes sacerdotes
marie? Rūdeo fm cundē vbi s̄ q̄ tenent ad vigilias mortuor̄. Re/
sic /z non d̄ iure: tñ de optima cō/ spondeo fm wil. q̄ curati tenent
suetudic̄ q̄ iam p̄ lege putanda ē: ad vigilias mortuor̄ ordinarias
vt dt Aug. ad consularū p̄sbyte/ iuxta cōsuetudinē ecclie cathedra/
rū. xij. di. in his reb⁹. Un̄ i hoc ca/ lis: vbi ist̄ cōsuetudo q̄ maiores
su non valet illor̄ excusatio q̄ di/ plati dicant vigilias singulis die
tunt̄: q̄ bore btē k̄gis non p̄cipiū bus q̄dragēsime in aduentu et in

D iij

De dicēdis

vigilijs aploꝝ. Debet etiā ipi cu/
rati dicere vbiqꝫ sint sive circa
ecclias prias sive in studijs. Gle/
rūti ad extraordinarias nō tenet
fm ipz curati i studijs exentes aut
alij bñficiati. Extraordinarie vo/
cant q̄ dicunt sp̄cialis p̄ aia cuius/
libet defuncti: ad q̄s dicēdas solū
illi astringunt q̄ circa ecclias sunt
pn̄tes: sifr q̄ in illis sunt i anniuer/
sarijs defunctor. Unū vlt̄ri q̄rit:
an alijs dicendo horas de sanctis
vel d̄ martyribꝫ qm̄ dicēde eēnt d̄
feria/peccet mortalit̄. Rñdeo licet
fm wil. non refert p̄ q̄s psalmos
laudet deus: tñ determinatio ecclie
majors ē seq̄nda. Nam fm p̄suetu
dine ecclie majoris iustū ē vt unus
q̄s q̄s inde sumat regulas magiste/
rij vñ honoris p̄secrationem acce/
pit. xij. di. de bis. Et h̄tū Bern.
dt. Sp̄issctū illas horas gratas
non recipit: q̄ qm̄ alid q̄s debes ne/
glecto eo qd̄ debes obtuler. Unū
istud virtū reprobae exp̄sse. d̄ sc.
di. v. in die. vbi dt Greg. septim:
q̄ illi q̄ i diebꝫ q̄tidianis tres tñ/
mā lectiones legūt: nō ex regla sā/
croꝫ patr̄s: et fastidio et negligē/
tia p̄bant h̄ facere. Hec ibi. Itē q̄
riē de illi q̄ dicūt nouās historias
nō approbatas p̄ ep̄m. Rñdeo q̄
peccant mortalit̄ fm Bern. super
Lanc. sermōe. xxvij. vbi dt: q̄ q̄/
quid sine volūtate superioris fit va/
ne glorie deputabit̄ non mercedi.
Eps tamen p̄t inducere consue/
tuinē nouam in ecclia sua q̄ ad
officia celebranda. xij. dist. nouit.
ordiū; vt dt Hoc. i d̄ p̄sol. phie. li.

t de h̄sc. dis. iij. c. j. et exp̄sse in glo/
rcj. di. eleuteri. sup v. vigilijs. qd̄
sic intelligit h̄ Arch. abicē. q̄ cpi
in his q̄ circa solennitatē ecclie tñ
p̄sistūt q̄ p̄suetudine non p̄cepto
maiorum sunt introducta / mu/
tare p̄nt et statuere. vt dt Jaco. de
alb. Statutū tñ ab cpiis vel sc̄tis
p̄ibꝫ non p̄nt imutare. Hec ibi/
dē. Item q̄rit: qd̄ de illis qui ob/
mittūt dicere suffragia sc̄tōz. Re/
spondeo q̄ peccant si h̄ faciūt con/
tra p̄suetudinē ecclie cathedralis:
vt s̄ dictum ē: fm dñm Paulum
aluvor. q̄ p̄emptores laudabil' cō/
suctudis sic et leḡ puniunt. di. xj.
in bis. Et h̄ si faciūt ex negligē/
tia affectata: q̄ non curant vel vt
cīt̄ p̄currant horas et vacēt poti/
bus vel ocio et c. Sed qd̄ de illo q̄
pus orauit completoriū q̄ vespe/
ras et c. vtrū teneat redicere vero
mō. Rñdeo fm dñm Paulū vbi
s̄. q̄ non tenet: sed caute implebit
vespas quas i caute obmisit et pe/
nitibit de negligentia. Item q̄rit:
an dicere p̄t n̄ an horas et post sit
p̄ceptum. Rñdeo q̄ hoc post ho/
ras exp̄sse p̄cipit in concilio gerū/
densi. d̄ sc. dist. v. c. id semp. vbi
sic dt: Illud sp̄ placuit obsruari:
vt oibꝫ diebꝫ post matutinas et ve/
speras oīo dñica a sacerdote p̄fe/
rat. An ḥo horas dicere p̄t n̄? Iz
nō appetat esse p̄ceptū sc̄ptum: ap/
paret tñ licitū/dignū et iustū. Naz
p̄us inuocand̄ ē oīm rex p̄t: q̄ p̄
tudinē nouam in ecclia sua q̄ ad
termisso nullū rite bonū fūdat̄ ex
officia celebranda. xij. dist. nouit.
ordiū; vt dt Hoc. i d̄ p̄sol. phie. li.

horis canonicas

ijij. Rēnabile autē ut pūs oīo illa gio: iō: qz ad eā pmo recurro: qz im
pcedat quā auctor salut̄ dictauit petrare nisi p cā meli? nō dubito.

z istituit: qz ille qz sc̄i p̄es post ea dictauerūt. Item expedit pūs perere ea qz sūt maḡ neccia z vtilia

ad salutēz qz qz sunt min? neccessa/ ria. Maḡ at neccia sunt qz ponūt

in dñica oīone z vtiliora/qz qz po
nunt̄ i alijs: cū ibi summa roti? sa

lurz z pfectiōis cōsistat. Petimus pmo septē impedimenta quib⁹ fru

em ibi sacrificari nomen dei i no strā effect⁹ oīonū. d qbz h̄ in cle

bis z aduenire regnū celoz: qd p men. grapii. de cele. mis. Laucat g

mo eē qrendū saluator docuit: vt qlibz ne legat trāscurrēdo siue syn

h̄ Mat. vi. Itē consiliū est vt il/ copādo: sic aliq faciūt dicētes: Di

la oīo pmittat que dispōit boiem xit dñs a dextris meis. aut extra/

z aptū reddit humiliando ad esse nea aut pphana colloqa intermi/

ctum oīonis conseqndū: hmōi at scendo: qz d̄t Franc. verteley. Fri

est oīo dñica: in q petimus dimit uola qui pfert dum sacra presby/

ti nobis debita n̄a z a malo libe ter offert. Lectio sacra dei nō de/

rari: qbz nondū expeditis oīonis putat ei. Tarde ad choz venien/

effectus frustraret. nisi em nobis do: an finem officij sine cā excun/

pūs debita dimitterentz z a malo do: aues in horis portādo/ seu ve/

culpe liberaremur: nullatenus ali naticos canes: sine tonsura vel vc

qd impetrarem⁹: cum d̄t Joā. ix. ste compereā horis intercessendo.

Deus pētōres nō exaudit. et P̄s Et hoc est cōtra campanatorcs

Pētōri dixit de⁹: qre tu enarras crispatos/ comatos / manicatos/

iusticias meas: z assumis testamē ministrātes celebratib⁹ psbyteri⁹:

tū meū p os tuū: Adiūgit etiam qui grauiter peccant. vt ptz vbi S

Aue maria/ in pncipio horaz: qz Seōdo caueat horas canonicas

dignum ē ut illā salutem⁹ in pnci cātās ne lasciuos z dissolutos cā/

pio n̄i opis p quā sal⁹ n̄a exordi tus ibi psōnet: sic qdā theatrales

um sumpsit. Dic em Berñ. qz de i. seclariū choreaz cātlenas cōfi

us nibil nos vult h̄c salut⁹ qd p ctis modulatiōib⁹ spūaliū zsonā/

man⁹ marie nō trāsiret. Aliq vno i tian discatizāt. Cōtra qz ē apl⁹

cipiūt horas p illū vsculū: Sc̄i ad Eph. v. vi. Lātātes z psallērcs

spūs assit nobis gr̄a. Iz nō est vis. i cordib⁹ vīis dño. vbi d̄t Hiero.

Ego incipio p ave maria ista rō/ z ponit. xcij. di. c. cātātes. vbi dīc:

ne: qz nec gr̄am spūsc̄i me posse Audiat hec adolscētuli/ audiant

obtinere puto sine Marie suffra bi qbz in ecclia est psallēdi officiū;

Cautele in dicendis horis ca/ nonicas scrūade.

Equuntur

s cautele circa horas ca/ nonicas obseruāde. Et

lurz z pfectiōis cōsistat. Petimus pmo septē impedimenta quib⁹ fru

em ibi sacrificari nomen dei i no strā effect⁹ oīonū. d qbz h̄ in cle

bis z aduenire regnū celoz: qd p men. grapii. de cele. mis. Laucat g

mo eē qrendū saluator docuit: vt qlibz ne legat trāscurrēdo siue syn

h̄ Mat. vi. Itē consiliū est vt il/ copādo: sic aliq faciūt dicētes: Di

la oīo pmittat que dispōit boiem xit dñs a dextris meis. aut extra/

z aptū reddit humiliando ad esse nea aut pphana colloqa intermi/

ctum oīonis conseqndū: hmōi at scendo: qz d̄t Franc. verteley. Fri

est oīo dñica: in q petimus dimit uola qui pfert dum sacra presby/

ti nobis debita n̄a z a malo libe ter offert. Lectio sacra dei nō de/

rari: qbz nondū expeditis oīonis putat ei. Tarde ad choz venien/

effectus frustraret. nisi em nobis do: an finem officij sine cā excun/

pūs debita dimitterentz z a malo do: aues in horis portādo/ seu ve/

culpe liberaremur: nullatenus ali naticos canes: sine tonsura vel vc

qd impetrarem⁹: cum d̄t Joā. ix. ste compereā horis intercessendo.

Deus pētōres nō exaudit. et P̄s Et hoc est cōtra campanatorcs

Pētōri dixit de⁹: qre tu enarras crispatos/ comatos / manicatos/

iusticias meas: z assumis testamē ministrātes celebratib⁹ psbyteri⁹:

tū meū p os tuū: Adiūgit etiam qui grauiter peccant. vt ptz vbi S

Aue maria/ in pncipio horaz: qz Seōdo caueat horas canonicas

dignum ē ut illā salutem⁹ in pnci cātās ne lasciuos z dissolutos cā/

pio n̄i opis p quā sal⁹ n̄a exordi tus ibi psōnet: sic qdā theatrales

um sumpsit. Dic em Berñ. qz de i. seclariū choreaz cātlenas cōfi

us nibil nos vult h̄c salut⁹ qd p ctis modulatiōib⁹ spūaliū zsonā/

man⁹ marie nō trāsiret. Aliq vno i tian discatizāt. Cōtra qz ē apl⁹

cipiūt horas p illū vsculū: Sc̄i ad Eph. v. vi. Lātātes z psallērcs

spūs assit nobis gr̄a. Iz nō est vis. i cordib⁹ vīis dño. vbi d̄t Hiero.

Ego incipio p ave maria ista rō/ z ponit. xcij. di. c. cātātes. vbi dīc:

ne: qz nec gr̄am spūsc̄i me posse Audiat hec adolscētuli/ audiant

obtinere puto sine Marie suffra bi qbz in ecclia est psallēdi officiū;